



Mukəddəs Kitab

Injil 15-kisim

«Timotiyoğa «1»»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Injil 15-qism

«Timotiyoga «1»»

(Rosul Pawlusning Timotiyoga yozgan birinchi maktupi)

Kirix söz

«Timotiy»ning ismi Injildiki shahpilarda ko'p kerulidu. U kim? Uning birinchi ketim aysa Masih to'g'riluk hux haworni anglisi, balkim, rosul Pawlus bilan rosul Barnabas Ikonion (hazir «Koniya») elkisidiki Lистра degan xaherga (hazirki Turkiyida) kalganda oz yurtida boldi (balkim miladiy 46-yili). Pawlus va Barnabas bu rayonda birnagga ay turup hux haworni jakarlidi va u yerdiki ko'p kixilar ziyankaxlik astida bolsimu, huxallik bilan uni qobul kilidi («Ros.» 14:5-6). Bular iqida Lo'is isimlik bir Yehudiy momay bar idi; uning grek bir arga tagkan, awniki isimlik bir kizi bar idi; u eridin Timotiy (grek tilida «Timote'us» — manisi: «Hudaning hermiti») degan oqulni tuqkanidi; xuningdin keyin balkim eri dunyadin katkan bolsa kerak. Momay, kizi va qong oqli bilan billa turatti, balkim ular kiska mazgil iqidila hammisi Rabga etiqad baqliqanidi. Timotiy balkim oz kuliki bilan rosul Pawlusning waz eytkinini angliqan va xuning bilan ixangan; qunki Pawlus uni «**etiqad yolidiki ezumning sadik oqlum Timotiy**» dap amraklik bilan atiqan («1Tim.» 1:2ni va «2Tim.» 1:2ni kerung). Tewandiki nakli kalturulg'an «Rosullarning paaliyatliri» 16:1-3-ayatlarni «2Tim.» 1:5-ayot bilan selixturing: —

«**Andin u Dərbə və Lистра xəhərlirigimu bardi. Mana, xu yərdə etiqadqi Yəhədiy bir ayalning oqli, Timotiy isimlik bir muhlis bar idi. Uning atisi bolsa grek idi. Lистра və Koniya (Ikonion) xəhərliridiki kerindaxlarning hammisi uning to'g'rluluk yaxsi guwahlik beretti. Pawlus uni ezi bilan billa elip mangmaqchi boldi. Birak bu yerdiki Yəhədiylarning hammisi Timotiyning atisining grek ikənlikini bilgəqkə, Pawlus uni elip hətnə kildurdi.**»

Bu ix balkim miladiy 50-yili bolqanidi.

Bu ayetlarga kariqanda, Pawlus Timotiyning qin etiqadlik va Hudaning halkining hizmitida boluxka intizarlik va muhabbatka toloqan kalbi bar alahida esil bir yigit ikənlikini kerup yetkan va xuning bilan uni Gretsiyə və Kiyik Asiyada uyak-buyaklarni kezip mangidioqan «hux hawarqilar guruppsi»qa katnaxturup, elip mangoqan. Demisek bolmayduki, Pawlusning Timotiyni hatna kilduruxining sawabi uni kandaktur «rohij manpəət»kə erixturuq uqun əməs idi, balki uningqa əzigə həmrəh bolup, Yəhədiylarning «sinagog»liriqa, xuningdək Yəhədiy jəmiyitidiki sorunlarqa kirip Məsiḥning hawərini yetküzüx və təlim berix xaraitini yaritip berix uqun idi. Qunki uning anisi Yəhədiy, atisi Yəhədiy əməs boloaqqa, u pəkət hətnilik bolsila Yəhədiylar uni Yəhədiy dap karap, qobul kilatti.

Keyinki on bəx yilda Timotiy rosulning daimlik həmrəhi bolqanidi. Xübhəsiszki, rosul uqriqan hər bir eqirqlik, həwp-həter və japa-muxəkkətlərgə umu ohxax uqriqan:

«**Daim səpərlərdə bolimən; dəryalarning həwplirini, qarəqqlarning həwplirini, yurtdaxlirimning həwplirini, yat əlliklərnin həwplirini, xəhərnin həwpini, bayawanning**

«Timotiyoga «1» »

həwplirini, dengizning həwplirini, sahta kerindaxlar arisidiki həwplirini baxtin kəqürdüm» («2Kor.» 11:26). Deyixning həjiti yokki, u rosul bilən ata-balidək yekın munasiwəttə bolup, undak kiyinqiliklarni huxallik bilən təng tartatti. Pawlusning səzligə kəriqənda, Timotiy «rosul» dəp həsəblanmioqan boluxi mumkin, lekin u təlim bərgüqi bolup, hux həwər yətküzüx hizmətlirini obdan ixligan wə bəlkim bəxarət berix iltipati uningdimu bəzi qaoqlarda pəyda bolqan.

Bəzi əhwallarda Pawlus uningqə alahidə wəzipə tapxurup baxqə yərgə əwətətti. Uxbu hətni yazqan wəqtida xundak boldi. Pawlus birinqi kətim zindandin qoyuwetiligəndin keyin Timotiy bilən Asiyada jamaətlərnə riqəbətəndürüx üqün səpərgə qikkən, dəp kəraymiz. Wəqit bəlkim miladiyə 64-yili idi. Pawlus bilən Timotiy Əfəsus xəhriqə kəlgəndə jamaəttə beriliwatqan təlimlərdə natooqra wəziyətlərnə bayqioqan, Pawlusning baxqə yərlərdə jiddiy ixliri boloaqqa, Timotiyni muxu wəziyətni ongxax üqün, jamaətni əslidə yaxhi tutuwatqan həkikətlərdə kəytidin mustəhkəmləx həmdə jamaət üqün yengi əksəkəllar wə hizmətkarlarni tallap tikləx üqün Əfəsusta kəlduroqanidi (3-babni kərüng). «Yengi əksəkəllarni tikləx» degən xu wəzipining tapxuruloqanliqə kəriqənda, Əfəsustiki jamaətni tehiqə kengiyiwatqan, degən huləsisə kəlsək artuq bolmas; qünki ularda allıkaqan birnəqqə əksəkəllar bar idi (Pawlusning «Ros.» 20:17-38də hatiriləngən, ular bilən kərüxüxini kərüng). Pawlus əslidə Əfəsusta ikki yil turoqan məzgildə etikaq kıləqlarning sani, xübhəsiszki, nəqqə mingqə yətkənidi («Ros.» 19:1-14bi kərüng). Xu wəqitlərdə undak kəp adəmlər bir jamaət sorunida təng yioqilixi mumkin əməs idi; 1-əsirdin 3-əsirigə jamaətlərnəng əzlirining həqkəndəq «ibadəthana» yəki «yioqilixhana»si yok idi; ular əymu-əy yioqilatti (xu həlqəda yioqilixni jamaət üqün əng muwəpik yioqilix usuli, dəp kəraymiz) wə bəlkim gəhida bir məktəp zalida («Ros.» 19:9) yioqilatti. Pərzimizqə Əfəsustiki jamaətnəng 20-30 sorunda yioqiloqan boluxi mumkin; əmma bular yənila bir jamaət, yəni «Əfəsusta turuwatqan jamaət» dəp həsəblinatti («Ros.» 20:17, 28). Ularning nəqqə əksəkəlliri bu ibadət sorunlirining həmməsisgə məs'ul idi.

Əfəsustiki jamaət Asiyadiki jamaətlərgə zor ilhəmiy küq wə «yətəkqi qiraq» boldi; Əfəsus xəhri «Kiqik Asiya» (həzirkə Türkiyə)diki əng qong wə muhım xəhər bolup, nopusi təhminən üq yüz ming idi. Xəhərdə Rim imperiyəsining rayonluq «məmuriy mərkəz»i təsis kılinoqan; buning üstigə uningdə Asiya boyiqə əng qong buthana bar idi. Jamaət bu yərdiki küqlük butpərəsliktin qikkən məsililərgə wə yərlək həküməttin boləqan kərxilikqə takəbil turux jəryanida əzliri küqiyip əskənidi. Həlbuki, ularning əsasiy əkidiliri toqruluk bir krizis pəyda boldi; xu wəqitlərdə jamaət kəp uqrioqan məsililərgə ohxax, bu krizismu Musa pəyoqəmbərgə qüxürülqən kənunni toqra qüxinixkə baqlıq idi. Bu ixlar toqruluk biz yənə «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. Ularni krizistin ətuxkə mədət berix, ularning baxqə ətrapidiki jamaətlərgə dawamliq «yətəkqi qiraq» boluxi üqün Pawlus Timotiyni xu yərdə kəldurdi. Pawlus uxbu hətni xu wəzipini enikləx, uni orunləxqə riqəbətəndürüx wə «kızim sangə eytay, kelinim sən angla» degəndək, uning Timotiyqə öz həqəkünü tapxuroqanliqini jamaət kərsun, Timotiyqə muxu ixlərdə toskunluq kılmisun, əksiqə uni kəllisun degən məksəttə yazqan. Xuning bilən Pawlus qəqum bu hətni Əfəsustiki jamaətnəngmu okuxi üqün yazqan! Buningdə yənə bir məksiti bar, jamaət Timotiyning wəzipisi toqruluk toluq həwərdar boləqandin keyin, ular Timotiydin buni toluq adə kılixini tələp kılatti. Hətnəng məksitini uningdiki ikki ayət bilən yəkünləxkə bolidu: —

«Mən gərgə pat arida yeningqə yetip berixni arzu kılşammu, yənila bu hətni yazdim; mubada mən həyal bolup kəlsəm, həttin Hudaning ailisi arisida əzüngni kəndək tutux

«Timotiyoqa «1»»

keraklikini bilisən. Bu ailə bolsa mænggü hayat Hudaning jamaiti, həqiqətning tüwrüki wə təglikidur» (3:15)

Bügünki kündə Hudaning danalığıda qollirimizda Injilda xundak bir hətning (həmdə uningə ohxap ketidigan «Tituska») barliqə minnətdar boluximizə toqra kelidu; qünki biz uningdin jamaətləring əməliylirini kəndak bir tərəp kilix kerəkliki həm jamaətlərgə məsul boləqlar əzlini Huda aldida kəndak tutuxi kerəkliki toqruqluq əginimiz (yüqiriki ayətni kəring). Biz bu toqruqluq wə bəxə bəzi kizik yərliri üstidə «qoxumqə səz»imizdə tohtilimiz.

Yənə bir ix, Pawlus Timotiyning Muxəddəs Rohtin alahidə bir rohiyltipatni qəbul qiləqlanliqini tiləqla alidu (bu iltipatlar toqruqluq «1Kor.» 12-14-bablarni kəring). Pawlus bu hetidə bizgə bu iltipatning dəl nemə ikənliqini deməydu, əmma xu iltipatni hux həwərnə ixənmişlərgə jakarlap yətküzüx bilən munasiwiti bar idi, dəp qaraymiz («2Tim.» 4:5ni kəring). Pawlusning Timotiyni riqəbtləndüridigan səzliridin qarışanda, Timotiy əzi intayin yuwax, jimiqlur («2Tim.» 1:7-8, 2:1) wə teni ajiz, aqlıqlan yax adəm idi (4:23). Hudaning Timotiydək xundak ajiz bir bəndini jamaətni riqəbtləndürüx wə əzining hux həwirini jakarlastək büyük, xərpək wəzipilərgə talliwəqlanliqidin həmmimiz təsəlli-riqəbt alsak bolidu. Huda biz arqilik əz ilirini qiləqlanida əzimizning qəqlik talant wə qəbiliyətlirimiz bilən qəqlənəydu, əksiqə ajizliqimiz wə qəqliklikimiz daim Uning Əzining küq-qudritini dəl kərsitixigə pürsət wə xarait yaritip beridu («2Kor.» 1:25-30, «2Kor.» 12:7-10, 13:4).

Məzmunlar: —

1. Salam (1:1-2)
2. Natooqla təlimlərgə rəddiyə berix (1:3-20)
3. Dua qilix wə ibadət tərtipi (2-bab)
4. Yetəqlilər wə hizmətkarlarəqla qoyuləqlan tələqlər (3-bab)
5. Timotiyning wə etiqədqilərləring məsuliyiti (4-6-bablar)



Timotiyofa «1»

Rosul Pawlus Timotiyofa yozgan birinchi məktup Salam

1¹ Kətkuzojuqimiz Hudaning və ümidimiz Məsih Əysaning əmri ilə Əysa Məsihinin rosuli kılıp təyinlənən mənki Pawlustin² etiqad yolidiki özümning sadıq oşlumu boləjan Timotiyofa salam. HudaAtimiz və Rəbbimiz Məsih Əysadin sanga mehır-xəpkət, rəhımdillik və hatırjəmlilik boləjay!

Sahta təlimləni tosux

³ Makedoniyə əlkisigə barəjanda, səndin etüginginimdək xuni yənə etünimənki, xu yərdiki bəzi kixilərgə bid'ət təlimləni əgətmənglar dəp tapilixing üqün sən dawamlıq Əfəsus xəhridə kəlojin; ⁴ ularning əpsanilər və ayioji yok nəşəbnamilərgə bənd bolmaslıqini tapiliojin; bular Hudaning etiqad arkiqlıqla əməlgə axurulidəjan Əz əyigə boləjan pılanini ilgiri sürməydu, bəlki pəkət bimənə talax-tartixlarni kəltürüp qikiridu, halas..

⁵ Əmdilikdə bizgə tapılanəjan təlimning muddiasi sap kəlb, pak wijdan və sahtiliksiz etiqadtin kəlip qikidəjan mehır-muəbbəttin ibarəttur. ⁶ Bu ıxlarda bəzi kixilər qətnəp, bimənə gəpləni kixılqə burulup kətti. ⁷ Ularınq Təwrat kənunining əlimasi boləjusi bar; birəq ular əzlrining nemə dəwatkanlıqini yaki əzlrining hədəp kəyt kiliwatқан səzlrining nemə ikənlikini qüxənməydu.

⁸ Əmdi bizgə məlumki, əgər kixilər Təwrat kənunini əyni muddiasida kəllansa, u paydiliktur..

⁹ Qünki biz yənə xuni bilimizki, Təwrat kənuni həkəkəniy adəmlər üqün tüzülən əməs, bəlki kənunəja hiləplik kəloquqılar və boyni kəttiklər üqün, ihlassızlar və gunəhkarlar üqün, ıplaslar və kupurluq kəloquqılar üqün, atisini əltürgüqilər və anisini əltürgüqilər üqün, kəttillar, ¹⁰ buzukluq kəloquqılar, bəqqiwəzlar, adəmləni kulluqqa bulioquqılar, yəlojanqılar, kəsəmhərlər üqün və yaki saqlam təlimlərgə zit boləjan bəxkə hərəkəndə kəlmixlarda boləjanlar üqün tüzülən. ¹¹ Bu təlimlər təxəkkür-mubərəkə layıq Boləjuqi Hudaning mangle amanət kəlojan xan-xəripini ayan kəlojan hux həwərgə asalanəjan..

1:1 Ros. 9:15; Kol. 1:27.

1:2 Ros. 16:1; 1Kor. 4:17; Gal. 1:3; 1Tes. 3:2; 1Pet. 1:2.

1:3 Ros. 20:1.

1:4 «ayioji yok nəşəbnamilər» — Yəhudi yəlkı hərdaım əzining Təwratıtki uluq bir «rohiy ərbab»ning məlum bir əwladı, Greklər bolsa əzining məlum bir «ilahiy adəm»ning əwladı ikənlikini ispatlımaqı ıdı. «Bular Hudaning etiqad arkiqlıqla əməlgə axurulidəjan Əz əyigə boləjan pılanini ilgiri sürməydu» — «(Hudaning)... Əz əyigə boləjan (niyatlık) pılanı» grek tilidə «Hudaning əyidiki kənun-orunlaxturuxliri» dəgən ibarə bilən ıpadiliniidu.

1:4 1Tim. 4:7; 6:4; 2Tim. 2:16; Tit. 1:14; 3:9.

1:5 Rim. 13:8; Gal. 5:14.

1:8 «əgər kixilər Təwrat kənunini əyni muddiasida kəllansa, u paydiliktur» — «əyni muddiasida» grek tilidə «kənunluq yolda kəllansa».

1:8 Rim. 7:12.

1:9 Gal. 5:23.

1:10 «Təwrat kənuni... saqlam təlimlərgə zit boləjan bəxkə hərəkəndə kəlmixlarda boləjanlar üqün tüzülən» — «saqlam təlim» — bu Pawlusning kəp ıxlitidəjan ibarisi. Hudadin kəlgən təlim uni kəbul kəlojanlarda saqlam rohiy həyatni həsil kəlidu və kəuwətləydu.

1:11 «bu təlimlər təxəkkür-mubərəkə layıq boləjuqi Hudaning mangle amanət kəlojan xan-xəripini ayan kəlojan hux həwərgə asalanəjan» — «bu təlimlər» («saqlam təlim») Təwrat kənunining həkəkəniy əhmıyitini, uning «əz muddiasida kəllinidəjan» yaki «kənunluq yolda kəllinidəjan» məzmunini əz ıqigə alidu (8-ayət).

1:11 1Tes. 2:4; 1Tim. 6:15.

Pawlus ezi Hudaning rahimlilikini kersatküqi janlik misaldur

¹² Manga küq-kudrät bərgən, meni ixənqlik dəp karap, Öz hizmitigə təyinlənən Rəbbimiz Məsih Əysaoğa təxəkkür eytiməni, ¹³ U meni təyinlidi! — burun kupurluq və ziyankəxlik kılquqi, zalim bir adəm bolsammu, manga rahim kersitildi; qünki mən bu ixlarni nadanlik və etiqadsizlikdən kılqanıdim. ¹⁴ Halbuki, Rəbbimizning manga kersətkən mehır-xəpkiti ziyadilixip, Məsih Əysada bolqan etiqad və mehır-muhəbbət wujudmoğa elip kirilixi bilən exip taxti. ¹⁵⁻¹⁶ Muxu sez ixənqlik və hər adəm uni qobul kılixi tegixliktur — «Məsih Əysa gunahkarlarni kutkuzux üqün dunyaoğa keldi!». Mən gunahkarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən! Lekin dəl xu səwəbtin Məsih Əysaning əng əxəddiyi gunahkar bolqan meni, keyin Əzigə etiqad kılıp, mænggülük hayatqa erixidoqanlaroğa misal kılıp məndə Əzining barlik səwr-təkitini ayan kılixi üqün, manga rahim-xəpket kersitilgəndur. ¹⁷ Əmdi mænggülük Padixahqa, yəni əlməydoqan və kəz bilən kərgili bolmaydoqan, birdinbir Hudağa əbədil'əbədgigə hərmət-izzət və xan-xərəp bolqay! Amin!

¹⁸⁻¹⁹ Əy, oqlum Timotiy, burun sən toqruluq eytiloqan bexarətlik wəhiylərgə asasen bu buyruqnı sanga tapxurimən. Bu wəhiylərnı qoral kılıp, etiqadta və pak wijdaningda qing turup, güzəl urux kılqaysən. Bəzilər wijdanida pak turuxtin qətnəp kətti, nətijidə ularning etiqadi huddi hada taxqa urulup oqrək bolqan kəmidək wəyran boldi. ²⁰ Humeneus və Iskəndərlər mana xundək kixilərdındur. Ulnı kupurluq kılmasliqnı egənsun dəp, Xəytanning ilkiyə tapxurdum..

Jamaatning birinqi wəzipisi

2¹ Mən həmmidin awwal, etiqadqılaroğa pütkül insanlar üqün Hudadin tiləklər tilixini, dua-tilawət kılixini, baxqılar üqün murajiet kılixini və təxəkkürlər eytixini, ² bolupmu padixahlar və barlik əməldarlar üqün dua-tilawət kılixini jekiləymən. Xundək kılqanda, biz toluk ihlasmənlik və salmaqlik bilən tinq və aman-esən həyat kəqürələymiz. ³ Bundək dua-tilawət kılax güzəl ixtur, Kutkuzoquqimiz Hudani hursən kıldı. ⁴ Qünki U pütkül insanning kutkuzuluxı və ularning həqikətnı tonup yetixini halaydu. ⁵ Qünki birlə Huda bardur, Huda

1:13 «U meni təyinlidi! — burun kupurluq və ziyankəxlik kılquqi, zalim bir adəm bolsammu...» — «kupurluq kılquqi» — uning kupurluqi biwasitə Hudağa karitiloqan əməs (qünki u «ihlasmən Yəhudi» idi), bəlkı Huda əwətkən Kutkuzoquqi Məsihə və Uningoğa əgəxkənlərgə karitiloqan. «Ziyankəxlik kılquqi» — Məsihə əgəxkənlərgə ziyankəxlik kılquqi. «qünki mən bu ixlarni nadanlik və etiqadsizlikdən kılqanıdim» — «etiqadsizlik» Hudaning Əysa Məsihdə bolqan nijat yolioğa bolqan etiqadsizliktur.

1:13 Yh. 9:39,41; Ros. 3:17; 8:3; 9:1; 22:4; 26:9; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13.

1:15-16 «Muxu sez ixənqlik və hər adəm uni qobul kılixi tegixliktur — «Məsih Əysa gunahkarlarni kutkuzux üqün dunyaoğa keldi!». Mən gunahkarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən! Lekin dəl xu səwəbtin Məsih Əysaning əng əxəddiyi gunahkar bolqan meni, keyin Əzigə etiqad kılıp, mænggülük hayatqa erixidoqanlaroğa misal kılıp məndə Əzining barlik səwr-təkitini ayan kılixi üqün, manga rahim-xəpket kersitilgəndur» — bu zor əhmiyyətlik ayət toqruluq «qoxumqə sez»imizni kəring.

1:15-16 Mat. 9:13; Mar. 2:17; Lükə 5:32; 19:10; 1Yuhə. 3:5.

1:17 «mænggülük Padixah» — grek tilida «barlik zamanlarning Padixahi». «birdinbir Hudağa əbədil'əbədgigə ... xan-xərəp bolqay!» — bəzi kəna kəqürmələrdə «birdinbir dana Hudağa əbədil'əbədgigə ... xan-xərəp bolqay!» deyilidi.

1:18-19 «bu wəhiylərnı qoral kılıp, etiqadta və pak wijdaningda qing turup, güzəl urux kılqaysən» — «güzəl urux kılqaysən» — at igiliri bilən əməs, əlwəttə, rohiy kürəxtur. Keyinki 6:12-ayəttə tiloğa elinoqan «güzəl kürəx»ni və u toqrısidiki «qoxumqə sez»ni kəring.

1:18-19 1Tim. 6:12; 1Tim. 3:9.

1:20 «Ulnı kupurluq kılmasliqnı egənsun dəp, Xəytanning ilkiyə tapxurdum» — «Xəytanning ilkiyə tapxuruluq» bolsa, etiqad yolidin helilə qətnənən kixilərnı öz gunahlırını tonusun dəp, jamaət ixlətsə bolıdoqan eqrır bir tədbirdur. Uningda xundək kixilər jamaəttiki bardi-kəldidin qikirilipə kəlməy, bəlkim kəsəl bolup kəlixı yəki balayı'apətkə uqrıxi mumkin. Bu ix toqruluq yəne «1Kor.» 5-bab, izahatlırı və xu məktuptiki «qoxumqə sez»ni kəring.

1:20 1Kor. 5:5; 2Tim. 2:17; 4:14.

2:2 Yər. 29:7.

2:4 Əz. 18:23; 2Pet. 3:9.

«Timotiyoga «1» »

bilən insanlar arisida bir kelixtürgüqimu bar, U bolsimu Өzi insan bolup kəlgən Məsih Əysadır..

⁶ U barlik insanlarni hər kilix üqün Өzini qurban kilip bədəl təlidi; xundak kilip bekitilgən waqit-saitida Hudaning nijatioğa guwahlik berildi.. ⁷ Mən bu guwahlikni yetküzüx üqün jakarqi wə rosul boluxka təyinlinip (mening bu səzlimning həmmisi rast, mən yaloğan gəp kilmidim), yat əlliklərgə etikad wə həqiqət yolida egətküqi bolup tikləndim.. ⁸ Xunga, mən xuni halaymənki, ərlər kəyərdə bolsun, duağa jəm bolqanda qəzəpsiz wə dətəlxəz haldə, həlal əməllik kəllirini kətürüp dua kilsun..

⁹ Ohxax yolda ayallarmu muwapik kiyinip, əzlini ar-nomus wə salmaklik bilən pərdəz kilsun. Uların əzlini pərdəzəlxə, qaqilini alahidə yasax wə altun, üngə-mərwəyit wə esil kimmət kiyim-keqəklər bilən əməs, ¹⁰ bəlkə güzəl əməlləri bilən pərdəzlixini halaymən. Bu, Huda yolda təkwadər bolay degən ayallaroğa yarixidu. ¹¹ Jamaət sorunlirida, ayallar tinq olturup, toluk itaətmənlik bilən təlim alsun.. ¹² Ləkin ayallarning ərlərgə təlim berixi yaki ular üstidin həküm sürüxigə yol koymaymən. Əksiqə, ular tinq bolsun.. ¹³ Qünki awwal Adəm'ata, keyin Həwa'ana yaritiloğan.. ¹⁴ Awwal aldinip əzduruloğanmu Adəm'ata əməs, bəlkə Həwa'ana idi. U tolimu aldanənləkidin ularning itaətsizlikigə qüxüp kəloğanidi.. ¹⁵ Ləkin ayallar etikadta, mehir-muəbbət wə pak-muəddəslikdə salmaklik bilən turidioğanla bolsa, ular tuəqutta saq-salamət kutulidu..

Jamaətning yetəkqiliri

3¹ «Əgər birsə jamaətkə yetəkqi boluxka intilsə, u güzəl bir wəzipini arzu kəloğan bolidu» degən bu səz həqtur.. ² Əmdi yetəkqi bolsa əyibsi, bir hotunluk, salmaq, pəmlək, ədəplik,

2:5 «Qünki birlə Huda bərdur» — yaki «qünki Huda birdur» — «Kən.» 6:4 («Pərwədigar Hudayimiz, Pərwədigar bir birliktur») wə izahətni kərtüq.

2:5 Yh. 17:3; Rim. 3:30; Gal. 3:19; Ibr. 9:15.

2:6 «U Məsih barlik insanlarni hər kilix üqün Өzini qurban kilip bədəl təlidi» — bu «hər kilix» gunahning wə Xəytanning ilkidin. «xundak kilip bekitilgən waqit-saitida Hudaning nijatioğa guwahlik berildi» — bəxkə birhil tərjimisi: «Bu uluoq ixkə (yəni Məsihning əlümi wə tirilixi) bekitilgən waqit-saitida guwahlik berildi». Ləkin bizningə Əysaning əlümining əzi xu «guwahlik»tur — demək, Əysaning qurbanliki Hudaning qəksiz muəbbət wə nijatlik pilani toəqrulik bəlgiləngən waqitida axkariləndi.

2:6 Mat. 20:28; Əf. 1:7; Kol. 1:14.

2:7 Ros. 9:15; 13:2; 22:21; Rim. 1:9; 9:1; Gal. 1:16; 2:8; Əf. 3:8; 2Tim. 1:11.

2:8 Zəb. 134:1-2; Yh. 4:21.

2:9 Tit. 2:3; 1Pet. 3:3.

2:11 «Jamaət sorunlirida, ayallar tinq olturup, toluk itaətmənlik bilən təlim alsun» — Yəhədiylarning ən'əniliri boyiqə ayal kixilər Hudaning səzlini egənməslik kərək idi, xunga rosulning bu səzi qong bir yengilik idi.

2:12 «Ləkin ayallarning ərlərgə təlim berixi yaki ular üstidin həküm sürüxigə yol koymaymən» — bu təlim toəqrulik, xundakla aqa-singillaroğa ata kəlinəoğan iltəpatlar toəqrulik «1Kor.» 14:34-35 wə «Korintliklər (1)»diki «kəxumqə səz»imizni kərtüq.

2:12 Yar. 3:16; 1Kor. 14:34; Əf. 5:24.

2:13 Yar. 1:27; 2:22.

2:14 Yar. 3:6.

2:15 «Ləkin ayallar etikadta, mehir-muəbbət wə pak-muəddəslikdə salmaqlik bilən turidioğanla bolsa, ular tuəqutta saq-salamət kutulidu» — demək, «Ayallar Hudaning lənətigə uqrioğanliktin tuəquti kiyin wə hətərlək bolsimu, uningdin saq-salamət etüp kətidu».

—Bu 14-15-ayətni: «Ayallar ərlərgə təlim berix, ərlər üstigə həküm sürüxtə əməs, bəlkə bala tuəqux wə uni bəkiş jəryanida, etikad arkilik erixidioğan kutkuzuluxtin bəhrimən bolalaydu» degən bəxkə bir mənədə qüxinixkimu bolidu. Ayətning: «Biraq ayallar Həwa'anining nəslidin tuəquloğan Əysa Məsih arkilik kutkuzulidu» degən yənə bir qüxəqisi əyni tekistkə anqə yəkin kəlməydu, dəp kəraymiz.

3:1 «Əgər birsə jamaətkə yetəkqi boluxka intilsə, u güzəl bir wəzipini arzu kəloğan bolidu» — «yetəkqi»lər toəqrulik «Filippiyiliklaroğa»diki «kəxumqə səz», «yetəkqi»lər wə hizmətkarlar» degən səzlimizni kərtüq. «Aksaqal» wə «yetəkqi» əməliyəttə bir gəptur.

«Timotiyoqa «1»»

mehmandost, Huda toʻqrisida tʻlim berʻalaydigan boluxi, ³ xundakla hʻarakʻkəx wə zorawan bolmasliki, mulayim boluxi, səpra, nəpsaniyətqi bolmasliki, ⁴ əz ailisini yahxi baxkuralaydigan boluxi, tolimu salapatlik bilən pərzəntlirini ata-anisioqa boysunidigan kili p tərbiyiliyʻalaydigan kixi boluxi kerək. ⁵ Qūnki birsi əz ailisini baxkuruxni bilmisə, u Hudaning jamaitidin kʻandakmu həwər alalisun? ⁶ Yetəkqi yengi etikʻadqilardın bolmisun; undak bolsa, u təkəbburlixip ketixi mumkin, xuningdək Xəytanning əyibigə kirip, u uqriqan həkūmgə qūxidu. ⁷ U jamaətning sirtidikilər tərpidinmu obdan tərpinidigan boluxi kerək; xundak bolqanda, u baxkilarning qarilixioqa uqrimaydu, Xəytanning kiltikioqa qūxməydu.

Jamaətning hizmətkarlıri

⁸ Huddi yetəkqilərgə ohxax, jamaətning hizmətkarlırimu salmaq, ikki hil gəp kilmaydigan, hʻarak-xarabka berilməydigan, nəpsaniyətqi bolmıqan kixilərdin boluxi, ⁹ pak wiqdani bilən etikʻadning sirini qing tutidigan boluxi lazı. ¹⁰ Bundak adəmlərnımu aldi bilən si-nap kərıp, əyib tərəpliri bolmisa, andin hizmət wəzıpisigə koyuxka bolidu. ¹¹ Xuningdək, bu hizmətkarlarning ayallirımu təmkin, pitnə-pasat kilmaydigan, salmaq wə hʻərəkəndak ixta ixənqlik bolqanlardın boluxi lazı. ¹² Hizmətkarlar bir hotunluk, əz pərzəntliri wə ailisini yahxi baxkuridigan kixilərdin bolsun. ¹³ Hizmətkarning wəzıpisini obdan orunqanlar əzi üqün yahxi nam-atakka sazawər bolidu wə Məsih Əysada bolqan etikʻadta zor jür'ət-ixənqkə erixidu...

3:2 «Əmđi yetəkqi bolsa əyibsiz, bir hotunluk, salmaq, pəmlık, ədəplik, mehməndost, Huda toʻqrisida tʻlim berʻalaydigan boluxi... kerək» — «bir hotunluk», bəlkim «əz ayalıqə sadıq» dēgən mənıdə. Buning toʻqrulik «qoxumqə sez»imizni kərıng.

3:2 2Tim. 2:24; Tit. 1:6.

3:3 «... xundakla hʻarakʻkəx wə zorawan bolmasliki, mulayim boluxi, səpra, nəpsaniyətqi bolmasliki... kerək» — «nəpsaniyətqi» grek tilida «əzini buloqaydigan nəpsaniyətqilikə berilgən» dēgən bir sez bilən ipadilınidu. Bu səzgə qarıqanda, pul wə mal-dunyani qoqlıxix insanni haram kili p buloqaydu. Bu tema toʻqrisida yənə «Luka» 16:9-11 wə xu ayətlərdiki izahətlarnı wə «Luka»diki «qoxumqə sez»imızdiki 16-bab toʻqrulik «nahək dunyaoqa təwə bolqan mal-dunya» dēgən məzmunni kərıng.

3:4 «əz ailisini yahxi baxkuralaydigan boluxi, tolimu salapatlik bilən pərzəntlirini ata-anisioqa boysunidigan kili p tərbiyiliyʻalaydigan kixi boluxi kerək» — «tolımu salapatlik bilən... tərbiyiliyʻalaydigan» dēgənlik ibarə tərıkməy balilirini tərbiyiləydıqanlikini bildürıdu. Ayətning baxka birhil tərjimisi: «pərzəntlirini əz ata-anisioqa toluq hərmət bilən boysunidigan kili p tərbiyiliyʻalaydigan kixi boluxi kerək».

3:6 «Yetəkqi yengi etikʻadqilardın bolmisun; undak bolsa, u təkəbburlixip ketixi mumkin, xuningdək Xəytanning əyibigə kirip, u uqriqan həkūmgə qūxidu» — «Xəytanning əyibigə kirix» bəlkim Xəytanning əslikdi gunahı, yəni təkəbburlixip kətkinini (xundakla Hudaning jazasioqa uqriqanlikini wə kəlgüsidımu uqraydiganlikini) kərsitıdu.

3:7 «U jamaətning sirtidikilər tərpidinmu obdan tərpinidigan boluxi kerək; xundak bolqanda, u baxkilarning qarilixioqa uqrimaydu, Xəytanning kiltikioqa qūxməydu» — «Xəytanning kiltiki» nemini kərsitıdu? Yetəkqılərdə əyiblinərlik yeri bolsa (həttə yoxurun bolsımu), xundakla «sirttikilər» uni əyibləydıqan bolsa u bəlkim u əzini aqlax üqün yaki ixlirini yoxurux üqün yaloqan gəp kili xi mumkin. Undakta u dərhal Xəytanning ilkidə bolidu. Jamaəttikilər tərpidinmu obdan «tərpinixi» kerək, əlwəttə.

3:8 «Huddi yetəkqilərgə ohxax, jamaətning hizmətkarlırimu salmaq, ikki hil gəp kilmaydigan ... kixilərdin boluxi... kerək» — hizmətkarlar jamaətning yetəkqilərining yərdəmqisi bolup, ular hər hil əməliy ixləroqa məs'ul kixilərdur. Yənə «Filippiyilikləroqa»diki «qoxumqə sez»imızdiki «yetəkqilər wə hizmətkarlar» dēgən məzmunni kərıng. «nəpsaniyətqi bolmıqan kixilərdin boluxi ... kerək» — «nəpsaniyətqi» — 3-ayətni kərıng.

3:8 Ros. 6:3.

3:9 «pak wiqdani bilən etikʻadning sirini qing tutidigan boluxi lazı» — «etikaning siri»: oqurmənlərnıng esidə barki, İnjildiki «sirlar» bolsa Huda Əsıdə yoxurup kəlgən, İnjil dəwrıdə Əz jamaıtıgə axkarilıqan qongkur həkıqətlərnı kərsitıdu. «Rimlikləroqa»diki «kirix səzlər»ni kərıng.

3:9 1Tim. 1:19.

3:11 «xuningdək, bu hizmətkarlarning ayallirımu təmkin, ... hʻərəkəndak ixta ixənqlik bolqanlardın boluxi lazı» — «hizmətkarlarning ayallirımu» yaki «ayal hizmətkarlırimu...». «Rim.» 16:1ni kərıng.

3:12 «Hizmətkarlar bir hotunluk, əz pərzəntliri wə ailisini yahxi baxkuridigan kixilərdin bolsun» — «bir hotunluk» dēgənlik (yaki «bir ayalninglə eri») bəlkim «əz ayalıqə sadıq» dēgən mənıdə. Buning toʻqrulik «qoxumqə sez»imizni kərıng.

3:13 «yahxi nam-atakka sazawər bolidu wə Məsih Əysada bolqan etikʻadta zor jür'ət-ixənqkə erixidu» — «Ros.» 6-8-babta bayan kili nıqan «hizmətkar» bolqan İstifan wə Filip buningoqa ikki obdan misaldur.

3:13 Mat. 25:21.

«Timotiyoğa «1» »

Məsih bolğan sir

¹⁴ Mən gərqə pat arida yeningoğa yetip berixni arzu kılsammu, yənıla bu hətni yazdim; ¹⁵ Mubada mən həyal bolup kalsam, həttin Hudaning ailisi arisida özüngni kandaq tutux kerəklisini bilisən. Bu ailə bolsa tirik Hudaning jamaiti, həqiqətning tüwrüki wə təglikidir. ¹⁶ Həmməylən etirap kılmay turalmayduki, ihlasmanlikning siri büyüktür: —

«Əzi insan tenidə ayan boldi,
Roh Uning həkkaniylikini ispatlidi,
Pərixtilərgə u kəründi,
Uning həwiri pütkül əllərgə jakarlandi,
Jağanda Uningoğa iman kəltürüldi,
U xan-xərəp iqidə ərxxə kətürüldi»...

4 ¹ Əmdi Roh xuni alahidə eytiduki, ahir zamanlarda bəzilər etikađtin yenip, aldamqi rohləroğa wə jinlarning təlimirigə berilip əgixidu. ² Bundaq təlim bərgüqilər sahtilikta yaloğanqilik kılıp, huddi daoymallap keydürüwətkəndək öz wijdanini yökutip koyoğan; ³ ular nikahlinixni wə bəzi yeməklilərnı istemal kılıxni mən'i kılıdu. Əmma ular mən'i kılıdioğan yeməklilərnı Huda Əzigə etikađ kılıoğan həm həqiqətnı bilgənlərnıng təxəkkür eytip qəbul kılıxi üqün yaratqanıdı. ⁴ Qünki Huda yaratqan həmmə nəsə yaxxıdır, ular təxəkkür bilən qəbul kılınsa, ularning həqkaysisini qəkləp rət kılıxqa bolmaydu. ⁵ Qünki ular Hudaning səz-kalami wə insanlarning duasi bilən həlal kılınidu.

Əysa Məsihning yaxhi hizmətkari

⁶ Bu nəsihətlərnıng kərindaxlarning səmigə salsang, Məsih Əysaning yaxhi hizmətkari bolğan bolisən. Xundakla, özüngning əstayıdıl əgəxkən etikađtiki wə saqlam təlimlərdiki səzlər bilən kuwwətləndürülgənlikng ayan bolidu. ⁷ Əmma ihlssizlarning wə momaylarning

3:15 «Mubada mən həyal bolup kalsam, həttin Hudaning ailisi arisida özüngni kandaq tutux kerəklisini bilisən» — «Hudaning ailisi»: — oqurmənlərnıng esidə barki, ibraniy tilida wə grek tilida (uyquur tilioğa ohxax) «əy» wə «ailə» birlə səz bilən ipadiliniđu. Hudaning «əyi» uning ailisi, yəni uning «tirik ibadəthanisi», «tirik əyi»dur. «1Pet.» 2:4-8nimu kərüng.

3:16 «ihlasmanlikning siri büyüktür» — «ihlasmanlikning siri»ning üq mənisi boluxı mumkin: — (1) Əysa Məsihning əzidə ihlasmanlikning mujəssəmləxtürülüxi, biz insanlaroğa «ihlasmanlik»ning nemə ikənliki ayan kidi; (2) «ihlasmanlikni (insanlaroğa) elip kelidioğan sir» (3) «ihlasmanlərgə (yəni Hudaning məmın bəndilrigə) tapxuruloğan sir» — demək, bizning etikađimiz. Bizningə Pawlusning kersətkənliri 1- wə 2-mənida. Xühhisizki, bu sir dəl Əysa Məsih Əzidur.

«Əzi insan tenidə ayan boldi» — bəzi qədimki qəqürmilərdə «Huda insan tenidə ayan boldi» deyilidu. «Əzi insan tenidə ayan boldi, Roh Uning həkkaniylikini ispatlidi...» — «Roh» Mukəddəs Roh, Hudaning Rohı.

3:16 Mar. 16:19; Luğa 9:51; Yh. 1:14; Ros. 1:2; Əf. 3:5, 6.

4:1 «Əmdi Roh xuni alahidə eytiduki...» — «Roh» — Mukəddəs Roh, Hudaning rohi. «aldamqi rohləroğa wə jinlarning təlimirigə berilip əgixidu» — «aldamqi rohlər» wə «jinlar» bir gəptür.

4:1 Mat. 24:23; 2Tes. 2:3; 2Tim. 3:1; 2Pet. 3:3; Yəh. 18.

4:2 «... huddi daoymallap keydürüwətkəndək öz wijdanini yökutip koyoğan» — bəzi alimlar bu səzni: «Xəytan ularning wijdanlirini «meningki» dəp daoymallap koyoğan» degəndək qüxinidu.

4:3 «ular nikahlinixni wə bəzi yeməklilərnı istemal kılıxni mən'i kılıdu. Əmma ular mən'i kılıdioğan yeməklilərnı Huda Əzigə etikađ kılıoğan həm həqiqətnı bilgənlərnıng təxəkkür eytip qəbul kılıxi üqün yaratqanıdı» — bu ayət toqruluk biz «qoxumqə səz»imizdə kışkığə tohtilimiz.

4:3 Yar. 1:29; 9:3; Rim. 14:6; 1Kor. 10:30.

4:4 «Qünki Huda yaratqan həmmə nəsə yaxxıdır, ular təxəkkür bilən qəbul kılınsa, ularning həqkaysisini qəkləp rət kılıxqa bolmaydu» — bu səz qəktər barlik yeməklilərnı əməs, yənə u yukirida tiloğa aloğan nikahda bolğan ər-ayallık jinisiy munasiwətnı öz iqığə alidu.

4:4 Yar. 1:31; Ros. 10:15; Rim. 14:14.

4:5 «Qünki ular Hudaning səz-kalami wə insanlarning duasi bilən həlal kılınidu» — grek tilida «insanlarning duasi» degən alahidə səz bolup «xu dualar Huda bilən yəqin alaqa-munasiwəttə bolidu» degən məniyi puritip beridu.

4:6 2Tim. 1:5; 3:14,15.

«Timotiyoga «1»»

apsanilirini qatka kekıp, özüngni ihlasmənlik yolida qenikturup yetixtürgin..⁸ Qünki «Bədənni qenikturuxning azrak paydisi bar, lekin ihlasmənlikdə intilixning hərtərəplik paydisi bar; u hazırki wə kəlgüsi həyat üçün bəht elip kelidu..⁹ — bu söz həqtur wə uni qobul kılıxka pütünləy ərizydu. ¹⁰ Əməliyəttə biz buning üçün japalığ əjir singdürüwatimiz wə har kiliniwatimiz. Qünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu etiqad kılöquqlarning Kutkuzoquqisi — mænggü həyat Hudağa baqlıduk.

¹¹ Bu ixlarni jamaətkə tohtimay tapilioqın wə əgətkin. ¹² Həqkimning sening yaxlıkingoğa səl karixioğa yol qoyma; bəlki səzliringdə, əməlliringdə, mehır-muhəbbət, etiqad wə paklıqta etiqadqılaroğa nəmunə bol..¹³ Mən yeningoğa baroquqə, özüngni jamaətkə muqəddəs yazmilarni okup berix, jekiləx wə təlim berixkə beoixlioqın..¹⁴ Jamaitingning aqsakalliri kollarini uqangoğa qoyoqanda, Hudaning wəhiyisi arkılık sanga ata kılınıxi bilən səndə bolojan iltipatkə bipərwalik kılma..¹⁵ Bu ixlaroğa berilip, özüngni ularoğa toluq atioqın. Xuning bilən sening aloğa baskanliking həmməyləngə ayan bolidu. ¹⁶ Özünggə wə bərgən təliminggə izqıl kəngül qoyoqın. Qünki xundak kılqanda özüngnimu wə sanga kulak salojanlarnimu kutkuzisən.

Jamaəttiki bəzi əməliylar

5¹ Yaxanoqan ərlərni əyibligandə kəttik səzlimigin, bəlki ularoğa atang süpitidə nəsihət bərgin. Xuningdək, yigitlərgə kərindaxliring süpitidə səzligin..² Yaxanoqan ayallaroğa anang süpitidə, yax ayallaroğa aqa-singilliring süpitidə hər ixta pak kəlb bilən muamilə kıljoqın. ³ Həqiqiy tul ayallarni hərmətləp, ularning həlidin həwər al..⁴ Ləkin, tul ayallarning pərzəntliri yaki nəwrliri bolsa, ular aldi bilən öz ailisigə nisbətən ihlasmənlikni əginip, öz ata-anisinin əjrini yandursun; qünki bu ix Hudani hursən kılıdu..⁵ Əmđi həqiqiy tul etüwatqan, yaloquz kəloqan ayallar bolsa, ümidini Hudağa baqlıqan bolup, kəqə-kündüz dua-tilawəttə bolidu..⁶ Ləkin hüzur-hələwətkə berilgən tul hotun həyat bolsimu, əlgəngə barawərdur..⁷ Əmđi baxkılar tərpidin əyiblinidıoqan əhwaləğa qüxüp kəlməsliki üçün sən ularoğa bu ixlarni jekiləp tapilioqın. ⁸ Ləkin birsı öz tuqənliridin, bolupmu öz ailisidikilərdin həwər almisa, u etiqadtin tanoqan dəp karilip, kapirlardin bəttər bolidu..

4:7 «... özüngni ihlasmənlik yolida qenikturup yetixtürgin» — «qenikturup yetixtürgin» degini grek tilida «gimnastika» («tən hərəkiti») bilən munasiwətlilik səz.

4:7 1Tim. 1:4; 6:20; 2Tim. 2:16; Tit. 1:14; 3:9.

4:8 Kol. 2:23.

4:10 «Əməliyəttə biz buning üçün japalığ əjir singdürüwatimiz wə har kiliniwatimiz» — «har kiliniwatimiz» bəzi kona kəqürmilərdə «kürxə kılıwatimiz» deyilidu. «qünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu etiqad kılöquqlarning Kutkuzoquqisi — mænggü həyat Hudağa baqlıduk» — «pütkül insanlarning, bolupmu etiqad kılöquqlarning Kutkuzoquqisi» degən ibaridə «insanlarning Kutkuzoquqisi» degənlik bəlkim «hər adəmnı saqlıoquqı» degən omomiy manidə ixtililidu.

4:12 «Həqkimning sening yaxlıkingoğa səl karixioğa yol qoyma» — Timotiy bəlkim ottuz nəqqə yaxka kirqən. Ləkin grek mədanıyitidə kırıq yaxka kirqən oquul balılar tēhi «yax», «yigit» dəp hesablinidu.

4:12 Tit. 2:7,15; 1Pet. 5:3.

4:13 «özüngni jamaətkə muqəddəs yazmilarni okup berix, jekiləx wə təlim berixkə beoixlioqın» — «muqəddəs yazmilarni okup berix» toqruluk; — xu waqıtlarda az sanlık kixilər okuyalaytti wə təhimu az kixilər Muqəddəs Kitabtki birər kisimlaroğa igə boluxka muayəsər idi.

4:14 «Jamaitingning aqsakalliri kollarini uqangoğa qoyoqanda, Hudaning wəhiyisi arkılık sanga ata kılınıxi bilən səndə bolojan iltipatkə bipərwalik kılma» — jamaətning aqsakallirining etiqadqini birər wəzipəgə təyinligəndə, kollarini uning uqısoğa koyup turup dua kılınıxi İnjildiki baxka yərlərdimu kərünidu.

—«İltipat» muxu yərdə Muqəddəs Rəh ata kılqan məlum bir aləhdə kabiliyətni kərsitidu. Bundak kabiliyətlərnıng bəziliri toqruluk «1Kor.» 12-, 14-babni kərüng. «Koxumqə səz»imizdə Timotiyoga tapxuruloqan iltipat toqruluk səzləymiz.

4:14 Ros. 6:6; 8:17; 13:3; 19:6; 1Tim. 5:22; 2Tim. 1:6.

5:1 Law. 19:32.

5:3 «həqiqiy tul ayallarni hərmətləp, ularning həlidin həwər al» — «həqiqiy tul ayallar» muxu yərdə eridin juda bolojan, kiyinqlıkta turoqan ayallarni kərsitidu. «Hərmətləp, ularning həlidin həwər al» grek tilida birlə səz bilən ipadlinidu.

5:4 Yar. 45:10,11; Mat. 15:4; Mar. 7:10; Əf. 6:1, 2.

5:5 Luğa 2:36; 1Kor. 7:32.

5:8 Gal. 6:10.

«Timotiyoqa «1» »

⁹ Tul ayal tizimoqa elinsa, yexi atmixtin tawən bolmasliqi, birla ərning ayali bolqan boluxi ke rək, ¹⁰ yəne gūzəl əməlliri bilən tərpipləngən boluxi, balilirini yaxhi tərbiyiləp qong kilqan, musapirlaroqa mehmandostluk kərsətkən, mukəddəs bəndilərnin putlirini yuyup koyqan, kiyinqilikta qalqanlaroqa yardəm kolini uzartqan, əzini hərhil həyr-sahawət ixlirioqa beoqxliqanlar boluxi kerək. ¹¹ Lekin yax tul ayallarni tizimlikkə kirgüzmə. Qünki ularning ixk həwəsliqi kəzoqlip Məsihdin tenip, qayta nikahlinixni arzu kilidu; ¹² xuning bilən, ular dəslep bərgən wədisigə hilaplik kilix səwəblik əyiblik bolidu. ¹³ Uning üstigə ular hurunlukni adət kiliwelip, əymu-əy dokurup yürüxni əginidu; xundakla hurun bolupla qalmay, oqaywət kilip, baxqilərnin ixlirioqa qepiloqak bolup nalayik ixlaroqa walaklaydioqanlardin bolup kelixi mumkin. ¹⁴ Xuning üqün, bundak yax tul ayallarning nikahlinip, pərzənt kərip, oy ixliri bilən xuqullinixini halaymən. Xundak kilqanda, bizgə qarxi turoquqioqa bizni hərəkəndak əyibləp-həkarətləx pursiti qikmaydu. ¹⁵ Qünki xundak bəzi tul ayallar allıqəqan etikadtin tenip Xəytanning kəynigə kirip kətti. ¹⁶ Əgər etikadi bar bir ər yaki ayal kixining tul qalqan tuqanliri bolsa, u əzi ularoqa yardəm bərsun, yüki jamaətkə qüxmisin. Xundak bolqanda, jamaət həkikiy igə-qəxisiz tul ayallaroqa yardəm kilalaydu.

Aksakallar toqrisida

¹⁷ Jamaətni yaxhi yetəkləydioqan aksakallar, bolupmu Hudaning səz-kalamini yetküzüx wə təlim berixtə əjir singdürgənlər ikki həssə hərmətkə sazawər kilinsun. ¹⁸ Qünki mukəddəs yazmilarda: «Haman təpkən öküzning aqzini boqma» wə: «Mədikar öz həkkinini elixkə həkliktur» deyilgən.

¹⁹ Ikki yaki üq guwahqi hazır bolmioquqə, aksakal üstidin kilinoqan ərzni qəbul kilma. ²⁰ Əgər

5:9 «Tul ayal tizimoqa elinsa, yexi atmixtin tawən bolmasliqi, birla ərning ayali bolqan boluxi kerək...» — «tul ayal tizimoqa elinsa» degəndiki «tizim» bəlkim jamaət iqidiki əlahidə yardəm aloquqi tul ayallarning tizimini kərsitidu. Ularning yəne bəlkim əlahidə dua wə baxqə həjətmənlərnə yokləx hizmətliri bar idi; yəne kelip ular qaytidin toy kilmasliqkə wədə kilixi kerək boluxi mumkin (12-ayətni kəring).

— «Birla ərning ayali bolqan boluxi kerək» degənnin «birla ərlik bolqan boluxi kerək» yaki «öz erigə sadik bolqan boluxi kerək» degən baxqə birhil qüxəngisi bar.

5:10 «Yəne gūzəl əməlliri bilən tərpipləngən boluxi, ... mukəddəs bəndilərnin putlirini yuyup koyqan... əzini hərhil həyr-sahawət ixlirioqa beoqxliqanlar boluxi kerək» — «mukəddəs bəndilərnin putlirini yuqan» — oqurmənlərgə ayanki, «put yuyux» Ottura Xərtiki ər-pədətlərdin idi, səpərdin kəlgən mehmanlarni kizojinlik bilən kütüxni bildürətti. Bu ixning əzi bəlkim baxqə etikadqilərnin hizmitidə kəmtərlik bilən boluxning yaxhi bəlgisi idi («Yh.» 13:1-17ni kəring).

5:10 Yar. 18:4; 19:2; Luqa 7:38,44; 1Pet. 4:9.

5:12 «... ular dəslep bərgən wədisigə hilaplik kilix səwəblik əyiblik bolidu» — «dəsləp bərgən wədisi» bəlkim ularning hər birinin «Əysə Məsih üqün jamaətnin hizmitidə bolimən, qayta toy kilməymən» degəndək bir wədisini kərsitixi mumkin. 9-ayətni yəne kəring.

5:13 «Uning üstigə ular hurunlukni adət kiliwelip, əymu-əy dokurup yürüxni əginidu; xundakla hurun bolupla qalmay, oqaywət kilip, baxqilərnin ixlirioqa qepiloqak bolup nalayik ixlaroqa walaklaydioqanlardin bolup kelixi mumkin» — demək, əgər undak mayilliki bolqan tul ayallaroqa jamaət tərpidin iqtisadiy yardəm berilgən bolsa («tizimlansa»), ular tehimu xundak yolda mengip ketixi mumkin.

5:13 Tit. 2:3.

5:14 «bizgə qarxi turoquqioqa bizni hərəkəndak əyibləp-həkarətləx pursiti qikmaydu» — «bizgə qarxi turoquqi» Xəytanning əzini yaki yər yüzidə İnjliloqa qarxi qikqanlarni kərsitidu.

5:14 1Kor. 7:9.

5:16 «Əgər etikadi bar bir ər yaki ayal kixi...» — bəzi kona kəqürmilərdə pəkət «etikadqi ayal kixi...» deyilidu.

5:17 «Jamaətni yaxhi yetəkləydioqan aksakallar, bolupmu Hudaning səz-kalamini yetküzüx wə təlim berixtə əjir singdürgənlər ikki həssə hərmətkə sazawər kilinsun» — İnjlida «aksakallar» degənnin baxqə hil ipadisi «yetəqqlər». «Filippilikləroqə»diki «kirix səz», xundakla «Təbirlər»nimu kəring.

— «Ikki həssə hərmətkə sazawər kilinsun» — demək, həm jamaətnin qongkur izzitigə wə layik bolqan iqtisadiy yardəmgə muyəssər bolsun (qünki təlim berixtə wə jamaətin həwər elixtə əstayidil bolux daim kəp wəqitliri sərp kilinidu).

5:17 Rim. 15:27; 1Kor. 9:11; Gal. 6:6; Fil. 2:29; 1Tes. 5:12; 1br. 13:17.

5:18 «Haman təpkən öküzning aqzini boqma» ... «Mədikar öz həkkinini elixkə həkliktur»... — Təwrat, «Qan.» 25:4 wə İnjlil, «Luqa» 10:7.

5:18 Law. 19:13; Qan. 24:14; 25:4; Mat. 10:10; Luqa 10:7; 1Kor. 9:9.

5:19 «Ikki yaki üq guwahqi hazır bolmioquqə, aksakal üstidin kilinoqan ərzni qəbul kilma» — Təwrat, «Qan.» 17:6, 19:5ni kəring.

5:19 Qan. 19:15.

«Timotiyoga «1»»

aksakallardin birsi gunah sadir qilogan bolsa, baxkilarningmu buningdin ibrat elip korkuxi uqun, jamaot aldida tanbih berip ayibligin.

²¹ Hudaning, Masih Oysaning wa Huda tallioqan perixtilarning aldida xuni sanga agah kilip tapilaymanki, sen bu omrlarga heq ayrimiqilik kilmay, heqqandak ixta bir tarapkə yan basmay kat'iy amal qiloin..

²² Birawning uqisioqa kolungni koyuxka aldirap kətmə; baxkilarning gunahliroqa xerik bolma. Ozüngni pak tutkin. ²³ (axkazining yahxi bolmioqanliqi, xundakla sen daim aqriydiqan bolojaqqa, sula iqiwərməy, bir'az xarabmu iqip bərgin).. ²⁴ Bəzi kixilərləning gunahliro burunla enik, xundakla sorak künigiqə saklinidu; ləkin bəzilərləningki ularning kəynidin əgixip baridu, keyin axkarə bolidu.. ²⁵ Huddi xuningoga ohxax, bəzi kixilərləning gūzəl əməllirini asanla kərūwaləqili bolidu; hazır axkara bolmisa keyin axkarilanmay qalmaydu..

6 ¹ Kulluk boyunturuk astida boləqların həmmisi əz hojayinlirini hər tərəptə hərmətlisun. Xundak qiləqanda, Hudaning nami wə Uning təlimining həkərətkə uqrixidin saklanəqili bolidu.. ² Hojayinliri etiқadqi bolsa, kulliri: «Biz həmmimiz ohxaxla kərindaxlarəq» dəp, ularəqə hərmətsizlik kilmisun. Əsiqə, ularəqə tehimu əstayidil hizmət kilsun. Qünki ularning yahxi hizmitidin bəhrimən bolidiqanlar dəl sadik etiқadqılar həmə səyümlük bəndilərdur. Sən bu təlimləni əgətkin wə jekiligin.

Yaloqan təlim wə pulpərəslikning aқiwiti

³ Ohximioqan təlimləni tərəqib qiləqan wə saqlam səzləni (yəni Rəbbimiz Əysa Məsihning hək səzlrini), xundakla ihlasmənlikkə yetəkləydiqan təlimni qəbul kilmioqan kixi bol-sa, ⁴ undaklar dəwəqə kərəngləp kətkən, heqnemə qūxənməydiqan kixilərdindur. Ular nizamunazirə pəyda kilixka wə gəp talixixka hərismən; bundak ixlardin həsəthorluk, jedəl-majira, təhmət, rəzil gumanhorluk hasil bolidu, ⁵ həmdə niyiti qirikləxən, həkikəttin məhrum boləqan kixilar arisida daimlik sürkilix kəltürüp qikiridu. Bundak kixilər ihlasmənlikni payda-tapawətning bir yoli dəp kəraydu..

5:20 «Əgər aksakallardin birsi gunah sadir qiləqan bolsa, baxkilarningmu buningdin ibrat elip korkuxi uqun, jamaot aldida tanbih berip ayibligin» — «baxkilarningmu buningdin ibrat elip korkuxi uqun...» — demək, qaloqan aksakallar ibrat alsun.

5:21 Kan. 17:4; 19:18; Rim. 1:9; 9:1; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 5:27; 1Tim. 6:13.

5:22 «Birawning uqisioqa kolungni koyuxka aldirap kətmə» — «birawning uqisioqa kolungni koyux» degən hərəkət, birsini jamaotkə yetəqlilik wəziپisigə tayinləx, kəsəl adəmnə sakaytix yaki baxka alahida bir dua kilix uqun «Mən Huda aldida bu adəm bilən bir bolimən» degənni ipadiləydu. «baxkilarning gunahliroqa xerik bolma» — bu səz aldinki: «Birawning uqisioqa kolungni koyuxka aldirap kətmə» degən səzəqə baqlıq. Qünki undak hərəkət kol kəyoquqi kixi dua kilioqan kixi uqun: «I Huda, mən bu kixi bilən mas'uliyəttə bir bolay» degən duanı bildüridu. Əmma «baxkilarning gunahliroqa xerik bolma» degənnəning baxka tərəqliri bar, əlwəttə.

5:22 Ros. 6:6; 8:17; 13:3; 19:6; 1Tim. 4:14; 2Tim. 1:6.

5:23 «axkazining yahxi bolmioqanliqi, xundakla sen daim aqriydiqan bolojaqqa, sula iqiwərməy, bir'az xarabmu iqip bərgin» — Pawlus bu səzini bəlkim yukirikə «əzüngni pak tutkin» degənlikidə həjiti bolmioqan pərhiqlər bolmisun dəp Timotiyning kəsiliini kəzləp eytidu.

5:23 Zəb. 104:15

5:24 «Bəzi kixilərləning gunahliro burunla enik, xundakla sorak künigiqə saklinidu; ləkin bəzilərləningki ularning kəynidin əgixip baridu, keyin axkarə bolidu» — buning mənisi bəlkim: «Bəzi kixilərləning gunahliro asanla kərūwaləqili bolidu həmə ularning qəqum sorakka tartilixi enik. Ləkin, bəzi kixilərləning gunahliro bolsa pəqət keyin, soraktilə axkara bolidu». Xuning uqun Timotiy baxkiləroqa «kol koyux»ta daim pəhəs bolup, ətrəplik oylixi kərək.

5:24 Gal. 5:19.

5:25 «bəzi kixilərləning gūzəl əməllirini asanla kərūwaləqili bolidu» — baxka birhəl təjimi: «bəzi kixilərləning gūzəl əməlliri soraktin awwal kərūnərlik bolidu».

6:1 Əf. 6:5; Kol.3:22; Tit.2:9; 1Pet.2:18

6:4 1Tim. 1:4; 2Tim. 2:23; Tit. 3:9.

6:5 1Kor. 11:16.

«Timotiyoga «1» »

⁶ Dərəcə, Hudağa ihsanə wə razimən bolux oğayət zor paydidur. ⁷ Qünki biz bu dunyaga heqnemə elip kəlmiduk, xuningdək uningdin heqneminimu elip ketəlməymiz. ⁸ Xunga, yemək-ıqmaq wə kiyim-keqik yetərlik bolsila bulardin qanaət kilimiz. ⁹ Lekin bay boluxni oylaydiganlar bolsa haman azduruluxlarğa uqrap, tuzakğa wə xundakla insanlarni wəyranqilikğa wə halakətkə qəktüridigan nuroqun əhmikanə həm ziyanlıq arzu-həwəslərnin ilkiğə teyilip ketidu. ¹⁰ Qünki pulpərəslük hərhil rəzilliklərnin yiltizidir. Bəzilər buningğa intilixi bilən etiğadtin qətnəp, əzlini nuroqun dər-dəqayolar bilən sanjidi.

Timotiyoga nəsihət

¹¹ Əmma sən, əy Hudaning adimi, bundak ixlardin yirək qaq; həkkanıylik, ihsanəlik, ixənq-etikad, mehir-muhəbbət, səwr-taqət wə məmin-mulayimlikni intilip qoşla. ¹² Etiğadtiki güzəl kürəxtə küqəp kürəx kil. Mənggülik həyatni qing tutkin. Sən dəl buningğa qakirildin həmdə uning yolida nuroqunliğan guwahqilar aldida bu etiğadning güzəl xahitlikni kilding.

¹³ Həmmigə həyatlik beriwatқан Hudaning aldida, xundakla Pontius Pilatus aldida güzəl xahitlikni kilip guwahlik bərgən Məsiğ Əysaning aldida sanga xuni tapilaymənki.

¹⁴ Rəbbimiz Əysa Məsiğ qayta ayan boluqə, Hudaning bu əmrigə heq qusursiz wə daqsiz əməl kilətin. ¹⁵⁻¹⁶ Uning ayan boluxini wəqit-saiti kəlgəndə birdinbir mənggü əlmigüqi, insan yekinxalmaydigan nur iqidə yaxaydigan, heqkim kərmigən wə kərləməydigan mubərəkləxə layik bolətin birdinbir Həkülman, yəni padixahlarning Padixahı, rəblərnin Rəbbi əməlgə axuridu. Uningğa izzət-hərmət wə əbədil'əbəd küq-qudrət boləyay, amin!

¹⁷ Bu zamanda bay bolətinlarğa məqrurlanmaslikni, tayanəqsiz etküni baylikğa əməs, bəki biz bəhrimən boluxğa həmmi bizgə sehiylik bilən tolup taxқан həlde təminligüqi Hudağa tayinip ümid baqlaxni tapilətin; ¹⁸ ularğa yaxxi əməlləni kilixta həkikiy bay bolunglar, həyr-sahawətlük ixlarda mərd, baxqilar bilən ortək bəhrinixkə qəli oquq bolunglar dəp tapilətin.

¹⁹ Ular bundak kilətin, həkikiy həyatni tutux üqün kələqəktə əzlinigə puhta bir asas-ul bolidigan bir həzinə toplıyalaydu.

²⁰ Əy Timotiy, sanga amanət kilinətin həkikətləni qoşda. Əzüngni ihsassiz, kuruk gəplərdin həmdə atalmix ilimning talax-tartixliridin neri tutkin. ²¹ Bəzilər muxundak bimənə ilimgə egimən dəp jakarlap, etiğadtin qətnidi.

Mehir-xəpəkət silərgə yar boləyay!

6:6 Pənd. 15:16; İbr. 13:5.

6:7 Ayup 1:21; 27:19; Zəb. 49:17

6:8 Zəb. 55:23; Pənd. 27:26; Mat. 6:25; 1Pet. 5:7.

6:9 Pənd. 11:28; Mat. 13:22; Yəq. 5:1.

6:10 Mis. 23:8; Qan. 16:19; Pənd. 15:16.

6:11 2Tim. 2:22.

6:12 «Etiğadtiki güzəl kürəxtə küqəp kürəx kil» — bu səzlər wə ayətnin qəlan kismi («güzəl xahitlik») toqrisida «qoxumqə səz»imizni kəring.

6:12 1Tim. 1:18.

6:13 «Həmmigə həyatlik beriwatқан Hudaning aldida, xundakla Pontius Pilatus aldida güzəl xahitlikni kilip guwahlik bərgən Məsiğ Əysa...» — «güzəl xahitlik» dəgən səz toqrisida «qoxumqə səz»imizni kəring.

6:13 Qan. 32:39; 1Sam. 2:6; Mat. 27:11; Yə. 18:37; 1Tim. 5:21.

6:14 «bu əmrigə heq qusursiz wə daqsiz əməl kilətin» — «bu əmr» bolsa Timotiyğa tapxurulan toluk wəzipini kərsitidu (3:3-20, 6:2-5).

6:15-16 1Tim. 1:17; Wəh. 17:14; 19:16; Mis. 33:20; Qan. 4:12; 1Yuğa. 4:12.

6:17 «biz bəhrimən boluxğa həmmi bizgə sehiylik bilən tolup taxқан həlde təminligüqi Huda...» — «sehiylik bilən» grek tilida «zor baylikliridin bərgəndək» dəgən səz bilən ipadilini.

6:19 Mat. 6:20; Luğa 12:33; 16:9.

6:20 1Tim. 1:4; 4:7; 2Tim. 2:16; Tit. 1:14; 3:9.

6:21 «mehir-xəpəkət silərgə yar boləyay!» — bəzi kona kəqürmilərdə: «mehir-xəpəkət sanga yar boləyay!» deyilidu.

Qoxumqə səz

(1:4)

«Ularning əpsanilər və ayioqi yok nəşəbnamilərgə bənd bolmasliqini tapilioqin; bular Hudaning etiqad arkiqlikə əməlgə axurulidioqan Əz əyigə boləqan pilanini ilgiri sürməydu, bəlki pəpkət bimənə talax-tartixlarni kəltürüp qikiridu, halas».

(4:7)

«Əmma ihlassizlarning və momaylarning əpsanilərinə qətkə kəkip, özünəni ihlasmənlik yolida qenikturup yetixturgin».

Muxu ayətlər toqpruluk kərsitip eytmisak bolmayduki, Pawlus tiləqə aləqan, Yəhəduiy həlki arisida (gərqə Təwrattiki həkikətlərgə tolimu zit bolsimu) ekip yurgən dəl bu ammibab əpsanilərdin heli bir kismi tehi dunyadiki musulman həlq arisidimu «hədis»diki həkayilərdə ekip yurməktə. Okurmənlər buningdin xəklənsə, qongrak bir kitabhanidin «Yəhəduiy əpsanilər» toqpruluk kitablarni ahtursun yaki «Internet»kə qikix pursiti bolsa «izdəx programma»sidin «Yəhəduiy əpsanilər» (“Jewish legends”) degən səzlərnə besip kərsun.

(1:15-16)

«Muxu səz ixənqlik və hər adəm uni qəbul kilixi tegixliktur — «Məsih Əysa gunahkarlarni kətkuzux üçün dunyaya qəldi!». Mən gunahkarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən! Ləkin dəl xu səwəbtin Məsih Əysaning əng əxəddiy gunahkar boləqan meni, keyin Əzigə etiqad kəlip, mənggülik həyatqə erixidioqanlarəqə misal kəlip mənə Əzining barlik səwr-təqitini ayan kilixi üçün, manga rəhim-xəpkət kərsitilgəndur».

Rosulning muxu yərdə eytkinini təpsiliy həlda əstayidil qəriximizəqə və təkitliximizgə bək ərzydu. Uning: «Məsih Əysaning əng əxəddiy gunahkar boləqan meni, keyin Əzigə etiqad kəlip, mənggülik həyatqə erixidioqanlarəqə misal kəlip mənə Əzining barlik səwr-təqitini ayan kilixi üçün, rəhim-xəpkət manga kərsitilgəndur» degining mənisi nənə? Pawlus zadi qəndak «misal» bolidu?

Hudaning məəppiritini və Məsih Əysada boləqan yəngi həyatni ayan qiləqan hux həwərnə birinqi kətim angliəqan kəp kixilərnəng inkasi tonuximiz boləqan bir hənzə səqningkigə ərxax boluxi mumkin, u «Dərwəqə intayin əjayib, intayin yaxhi anglinidu, əmma əzüm bolsam xunqə rəzil adəm, həddidin kəp xunqə rəzil ixlarni sadir qiləqanmənki, Hudaning meni kəqürüm kəlixə hərgiz mumkin əməs!» — dəydu. Dəl bu səwəbtin rosul bizgə: «Manga qəranglar! Mən əng yamini boləqan, mən «gunahkarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən», həkəwurlukqə toləqan, Hudaning səyümlük bəndiləridin kəpni solap qoyuxqə və həttə əltürüləxigə məs’ul boləqanmən. Əmma Huda meni kəqürüm kildi və meni pütünləy əzgərtti — xunga U qəqum sən üçünmu dəl bu ixni qilidu və qəlixni halaydu!» — dəydu.

«Timotiyoga «1» »

(2:13)

«Awwal aldinip azduruloqanmu Adəm'ata əməs, bəlkı Həwa'ana idi. U tolimu aldanıqanlıqıdın ularning itaətsizlikigə qüxüp qaloqanıdı».

Muxu yərdə bəzi okurmənlərgə Adəm'atimizning gunah sadır qılqanlikiqə Həwa'anımız əyiblik, yaki bolmisa «Adəm'atidin əyiblikrək» kərunidu. Əməliyəttə bolsa dəl əksiqa. Həwa'anımız yılan tərıpidin azdurulup gunahqa teyilip kətti. Əmma Adəm'atimiz azduruloqan əməs; u gunah sadır qılqan, nemə kiliwatqanlıkini bilip turup pütünləy anglıq həlda xundak kildi. Adəm'atimizning gunahı Həwa'animizningkidın zor eoqır bolqan. Xunga muqəddəs yazmılarda gunahning dunyaoqa kirgənlıki tiloqa elinqanda daim bu ix Adəm'atimiz arkiplik (Həwa'anımız arkiplik əməs) bolqan, deyilidu.

Rosulning muxu yərdə deginining poskallisi xuki, ayal kixilər ərkək kixilərgə qarioqanda kəprək həssiyatqan wə oquq təbiiyitidə bolup (bəlkim rohiy jəhəttin təsirlərgə səzgürrək desəkmü bolidu), ezitku təsirlərgə səzgürrək bolidu. Xuning tüpəylidin ayal qerindaxlarning hizmətliri bexarət berixni öz iqigə aloqini bilən («1Kor.» 11:5), təlim berixni öz iqigə almaydu (2:12).

(2:3) (wə 3:12)

«Əmdi yetəkqi bolsa əyibsiz, bir hotunluk... boluxi kerək»

Jamaət yetəqisigə (wə hizmətkarliri boluxqa) xərt bolqan «bir hotunluk... boluxi kerək» yaki «bir ayalningla eri boluxi kerək» degən söz üstidə kəp pikirlər bolqan: —

- (1) Həq nikaqlanmioqan adəm yetəkqi bolmaydu;
- (2) (Bir waqıtta) kəp ayallıq bolqan adəm yetəkqi bolmaydu;
- (3) Ajrixip kətkən kixi yetəkqi bolmaydu;
- (4) Ayalidin juda bolup andin kaytidin toy qılqan kixi yetəkqi bolmaydu.
- (5) Yetəkqi bolux üçün özining ayalıoqa sadıq bolux kerək.

Bular toqruluk qariximiz mundak: —

(1) Həq nikaqlanmioqan adəm jamaətning yetəqisi bolalaydu — rosul Pawlus nikaqlanoqan əməs, əmma əzi yetəqqlərni bəkıtidioqan rosul idi. Ləkin dərwəqə jamaəttin toluk həwər elix hotunsız həlda təs ix bolidu.

(2) Kəp ayallıq adəm yetəkqi bolsa bolmaydu — bu pikirgə qoxulimiz. Undak kixining ailisidə bəribir kəp jedəllər bolidu.

(3) Əgər kixining ajrixixi Injiloqa hilaplık bolsa əlwəttə u yetəkqi bolalmaydu. Əgər hilaplık bolmisa yetəkqi bolux mumkinqilikidin sirt əməs. «Korintlıqlaroqa (1)»diki ajrixix toqruluk «qoxumqə söz»imizni kərug.

(4) Ayalidin juda bolup andin kaytidin toy qılqan kixi yetəkqi bolsa bolmaydu — bu pikirgə qoxulmaymız. Pawlusning oyliqini buningdək bolsa qokum enik dəytti; uning baxqa səzliridə wə muqəddəs yazmılardimu undak pikirning qılqə purıki yok.

«Timotiyqqa «1» »

(5) Yetəkqi bolux üçün özining bir ayaloqqa sadıq bolux kerək — Bu hulasa (1)-(4) yukirıqi sezimizgə mas kelidu.

Bizning bu sezlirimiz yənə 3:12-ayəttə kersitilgən jamaətning hizmətkarlırining «bir ayalning eri» bolux xərtigə ohxaxla munasiwətlıktur.

Timotiynıng təlim berix wəzipisi (3:4)

«Ular (sahta təlim bərgüqilər) **nikahlinixni wə bəzi yeməklıklərni istemal kılıxni mən'i kılıdu. Əmma ular mən'i kılıdioqan yeməklıklərni Huda Əzigə etıqad kılqan həm həkikətni bilgənlərning təxəkkür eytip qobul kılıxi üçün yaratqanıdı.**»

Pawlus bu «**jinlarning təlimliri**» «**ahırkı zamanlarda**» pəyda bolıdu, dəydu. Bundak təlimlərnıng birinqi alamiti bəlkim u hetining bexida tiloqa aloqan Yəhüdiy «bid'ət təlim bərgüqi»lərdə körüldi. Ular yətküzgən təlimlərnıng asasi əməliyəttə grek pəylasoplarning: «Jismaniy iqlar rəzil, rohiy xəy'ilər yahxi» degən bir uqumi idi — xunga bəzi taamlarını mən'i kılıp, nikahlinixni (ixkiy muhəbbət, jinsiyətnıng əzi jismaniy ix boluqaqqa, «rəzil» dəp qarap) mən'i kılıxi bilən ular «yukiri rohiy dərijə»gə kətürüləytti.

Hazırkı dəwrimizdə öz «pop»liri wə «ustaz»lirining toy kılıxni bügünki küngə kədər mən'i kılıdioqan «Rimlik Katolik jamaət»tə undak təlimlər pəyda bolup turmaqta. Bundak pərhiqlər Pawlusning «jamaət yetəqqliri»ning «bir ayalning eri» bolux kerək, degən sezlirigə tolimu zıttur. Dərwəqə əzigə yadəmqi boluqan ayali bolmisa ər qerındaxlarning jamaəttin həwər elixi təs bolıdu; bəzi xundak buradirimiz bar, ləkin intayin azdır. Əməliyəttə tarihtin boyan bu atalmix «Katolik jamaət»tiki yaloqluz muxu bir pərhiqlə öz «pop» wə «monah»liri arisida intayin kəp əxəddiy gunahlar wə jinayətlərni kəltürüp qıqardı. Yigirminqi əsirdiki gezitlər, radio wə telewiziya həlk'ara həwərlərni elan kılıxliri bilən bundak bəzi əxəddiy iqlar (məsilən, gədək balılaraq baskunqılıq kılıx) səküldi.

«Katolik jamaət» taamlar toqrısida yənə bəzi pərhiqlərni kirgüzgini bilən (məsilər, jümə küni gəx yeyixkə bolmaydu) baxkə bəzi məzhəplər heli kəp yeməklık pərhiqlirini tərəqib kılmaqta. Məsilən, «Adwəntist jamaət» («Xabatistlar») kəp baxkə pərhiqlər arisida qoxkə gəxini yeməslik, hətta hərəkəndak gəxni yeməslik kerək, dəp təlim beridu; yekindin beri atalmix «Yengi Dəwr»ning uqumliri dunyadiki az bolmioqan jamaətlərgə təsir yətküzüp, heq gəx yaki belikni yeməslik kerək degən təlimlərnıni hasil kıldı.

Biz baxkə yərlərdə (məsilən, «Korintliklərqə (1)»diki «qoxumqə söz»də) degənlirimizni kaytilaymızki, Məsihgə etıqad baqlıqan kixi nemə yəymən desə xuningqə ərkındur. Əysa Məsihning bu ix toqruluk toluq təlimini qüxinix üçün «Mar.» 7:1-23, wə «Rim.» 14-bab, «1Kor.» 8-babni kərüng wə xuningdək Pawlusning təwəndiki (4-6-ayət) sezlirini kərüng: —

«**Qünki Huda yaratqan həmmə nərsə yahxidur, ular təxəkkür bilən qobul kılinsa, ularning heqkəysisini qəkləp rət kılıxkə bolmaydu. Qünki ular Hudaning söz-kalami wə insanlarning duasi bilən həlal kılınıdu.**»

Bu nəsihətlərni qerındaxlarning səmıgə salsang, Məsih Əysaning yahxi hizmətkari boluqan bolısən. Xundakla, əzüngning əstayidil əgəxkən etıqadtiki wə saqlam təlimlərdiki sezlər bilən kuwwətləndürülgənlıking ayan bolıdu».

«Timotiyoga «1» »

Timotiyning jamaatka qandak narsilarni yegili bolidu degan taimlarni yetküzüp taktitlxining muhim ikənliki bizga bəlkim oqalitə tuyulidu; əmma jamaət Hudaning təbiiyiti toqruluk kamalətkə yetilgən qūxənqigə erixəy desə qoqum Huda yaratqan həmmə nərsining yahxi wə paydilik ixlitilix yoli bar, dəp qūxinip yətmisə bolmaydu. U qandakmu əzlikidin mutlək ziyan yetküzidioqan məlum bir nərsini yaritatti? Xunga xarab az miqdarda istemal qilinsa, uningoga təxəkkür eytsa bolidu (5:23ni kərüng). Tamakining dora yasaxta paydilik tərifi bar; ləkin pak wijdani boləqan hərəkəndə adəmnin tamakining əz tenigə ziyanlıq təsirini bilip turup tamakini yekip, asmanoga qarap Hudaoga rəhmət eytip andin uni qekidioqanlıqioğa ixənməymiz! («qünki Huda yaratqan həmmə nərsə yahxi, ular təxəkkür bilən qobul qilinsa, ularning həqəysisini qəkləp rət qilixka bolmaydu»). Həttə hero'in natoqra yollarda ixlitilsə uning əxəddiy aqiwətliri həmmimizgə ayan boləqini bilən, uningmu tibabətqilikə toqra ixlitilix yolliri bar. Jinisiy muhəbbət Hudadin kəlgən sowəjat; Huda bekitkəndə nikah qilinəqan bir-birigə sadik boləqan ərayal uningdin huzur elix Huda təminligən həlawəttur wə uningoga ularning təxəkkür eytixioğa toqra kelidu; əmma hərkim bu həlawəttin nikahdin sirt yaki nikah wədilirini buzup baxka kixining ayali bilən undəq huzur alsa u bəribir Hudaning oqəzipigə uqraydu.

(4:14)

«Səndə boləqan, jamaitingning əksəkəlliri kəllirini uqangoga qoyəqanda, Hudaning wəhiyisi arqilik sanga ata qilinəqan iltipatka bəpərwəlik qilma».

Pawlus bizgə biwasitə eytmioqəqə qandəq rohiy iltipatning Timotiyoga ata qilinəqanlıqı bizgə toluk məlum əməs; əmma Pawlus Timotiyoga yazəqan ikkinqi hetidə (1:6-8) u bu iltipatni Məsihnə tehi ixənmigən kixilərgə jasarətlilik jakarlıx munasiwiti bilən tənq tiləqə aloqəqə, biz Məsihnə jarkarlıqinini təstikləydiyəqan birhil iltipət, dəp qarəymiz. U Məsihnə jarkarlıqəndə kərüngən, aləhidə «kəsəlni səkəytidioqan iltipət» yaki angliəuqılərnin iqki dunyasini axkariləydiyəqan küqlük birhil aləhidə iltipət boluxi mumkin idi; xuning bilən Məsihnin küq-kudriti angliəuqıləroğa oquq kərünətti. Undəq iltipətlər rosul Pawlusning əzidə kərünətti (məsilən, «Ros.» 13:8-12, 14:8-10, 28:27-10ni kərüng). «Timotiyoga (2)»diki «qoxumqə səz»imizdə yənə uning toqruluk əzraq tohtilimiz.

(6:12)

«Etikədtiki gūzəl kürəxtə küqəp kürəx qil. Mənggūlük həyatni qinq tutqin. Sən dəl buningoga qəqirildinq həmdə uning yolida nuroqunliəqan guwəhqilər əldidə bu etikədninq gūzəl xəhtlikini qilding».

Biz əwwəl «kürəx» degən səz üstidə tohtilimiz. Buni ipədiləx üqün Pawlus grek tilidiki «əqon» degən səzni ixlitidu. «Əqon» degən səz əslidiki «olimpik oyunlar»diki yaki xu dəwrdiki baxka uningoga əhxəydiyəqan oyundiki «qelixix musabiqisi»ni kərsitətti. Bu kürəxninq kəidə-yosunliri intəyin əddiy idi — kışkisi, kəidə-yosunliri yəq idi! Ikki kürəxqi hərəkəndəq həliəqan usulda bir-biri bilən soquxətti — muxtləx, tēpəx, kəz oyux, tətilləx qətarlıq hərəkəndəq tədbirlərnə ixlətkili bolətti; musabiqə birining əs-həxidə ketip yaki əlūp yərdə yētxi, ikkinqisining oqəlibənə tik turuxi bilən əhirləxətti. Məna bu xu dəwrdiki «mədinəyətlik» kixilərninq tələp qilidieqan taməxasi! Xunga Pawlusning «gūzəl kürəx»ni tiləqə elixi bəlkim bizgə oqəlitə tuyulidu.

«Timotiyoqa «1»»

Etikadqi kixidə bir ix muqərrərdur; uningdiki əxəddiy, heqkandə kaidə-yosunlarəqa karimaydioqan bir duxminimiz bar! Wə yaki u bizni yərgə yikitip tügəxtürgüqə yaki əzi tügəxküqə hərgiz tohtimaydu! Mana etikad qiloqan bizləarning həmmimiz kürəx qiliximiz kerək boləqan «güzəl kürəx»tur; bizning öz tədbirimiz bizdin həssiləp əkillik undək duxmənni utuwelixkə yətməydu. Həlbuki, bizdə Hudaning roxən kalami bar: biz Hudaqə itaət kilip boysunup, iman-ixənq wə muhəbbəttə yaxisak, əmdi uning Xəytanoqə qarxi qikixitiki toluk hokukı wujudimizda bolidu («Yak.» 4:7, «1Pet.» 5:5-9ni kəring). İxənmigən adəmləarning mundaq rohiy kürəx toqruluk heqkandə engi yok; bu ularning duxmənni qanggilida wə aldam haltisioqə quxüp turoqanlıki tüpəylidin boləqan, halas! (ahirda qoxup eytimizki, Rim imperiyəsində pəkət İnjildiki guwahlikning tədrijiy təsiri bilənla andin zulmətlik «agon» imperator tərəpidin mən'i qilindi. Ləkin hazır «mədiniyətlük dəwr»imizdə kəp dələtlərdə tamaxibinlar xundaq «tamaxa»ni tələp qiloqaqə, qaytidin tədrijiy pəyda bolmaqta).

Əmdi Pawlusning «**etikadning güzəl xahitliki**» degini nemini kərsitidu?

Addiyraq jawab bərsək, u hək aldida «**Əysa Məsih mening Rəbbim**» degənni etirap qilixtin ibarət. Suoqə qəməldürüxtə, bu həqiqətni baxqılar aldida xundaq etirap qiliximiz kerək; ləkin buningdin keyin bu etirapni qiliximizni tələp qilidioqan kəp əhwallar qikidu wə xuning bilən biz xundaq etirap tüpəylidin bəlkim adəmləarning həkərləx, təhdit selix, qarxilix, qətkə kəqix, ziyankəlik qilixioqə uqriximiz yaki həttə öltürüluximizmu mumkin. Əmma buning toqrısında Əysa Məsih enik səzli: —

«**Qünki kimdəkim bu zinahor wə gunahkar dəwr aldida Məndin wə Mening səzlimdin nomus qilsa, insan'ooqlimu Atisining xan-xəripi iqidə muqəddəs pərixtilər bilən billə kəlgində, uningdin nomus qilidu**».(«Mar.» 8:38, «Luqa» 9:26).

Timotiyoqə kəp qətim xundaq «güzəl etirap» (xahitlik)ni qiloqan dəp ixənqimiz kəmil. Əmma təwəndiki 13-ayəttə yənə «**güzəl xahitlik**» tiləqə elinidu, xundaqla Əysa Məsihning Əzimu bu «**güzəl xahitlik**»ni qiloqan dəp bayqaymiz: —

(6:13)

«**Həmmigə həyatlik beriwatqan Hudaning aldida, xundaqla Pontius Pilatusqə güzəl xahitlikni qilip guwahlik bərgən Məsih Əysa...**»

Əmdi muxu ayət boyiqə «güzəl xahitlik (etirap)»ni qiloquqi Məsih Əysa Əzi boləqandin keyin, buni pəkət «Əysa Məsih mening Rəbbim» degən səzni kərsitidu, deyiximiz bilən toluk quxinip yəttükmu?

Bəzilər, Əysa Məsihning «güzəl xahitlik (etirap)» degini Pontius Pilatusning: «**Sən Yəhudiylarning padixahimusən?**» degən soaliqə boləqan təstiqiy jawabini kərsitidu, dəp karaydu («Mat.» 27:11, «Mar.» 15:2, «Luqa» 23:3, «Yh.» 18:33-37ni kəring). Biz bu pikirgə omumən qoxulimiz, əmma Uning bu jawabida Huda'Atisini həmmə baxkə hokuk-mənsəptin — jümlidin waliy Pilatus wə Rim imperatori Kəysərdin üstün, həmmidin adil, həmmidin həkqaniy, həmmidin həkikiy dəp uluqlap, Hudadin baxkə birsining tələplirini Hudaning tələpliridin üstün qoymioqanlıkini bildürdi, dəp kərsətmisək bolmaydu (bolupmu «Yh.» 18:36, 19:10-11ni kəring). Bundaq jawab imperatorni «həmmidin həkqaniy» wə «rəb» dəp qariqan Rim kanuni aldida «kupurluk» dəp həsəblinatti.

«Timotiyoga «1» »

Xuningdək «**güzəl etirap (xahitlik)**» — heq adəmdin yaki heq insaniy hokukətin kərkəmay Məsih wə Hudani həmmə baxqılardın üstün etirap qilix degənlikdin ibarəttur. Rosul Petrus özini ɵltürüxkə təhđit saləqan Yəhədiy «bax kaħinlar» aldida Məsihning hokukı toqruluk xundak bir etirapni qiləqan: — «**Biz insanlarəqə əməs, bəlkı Hudaqıla itaət qiliximiz kerək!**» («Ros.» 5:29). Undak səmimiyy wə jasarətlik etirap qiləqanlarəqə ata qilinip məhrum qilinmaydıqan mukərrər nətiyə dəl mənəggülük həyat bolidu.